

Odense Kanal

I middelalderen havde Odense ingen havn. Man kunne sejle et kort stykke ad åen til Biskorup, men større skibe måtte blive i fjorden. I 1572 ændrede en storm på fjorden, og åen sandede til. Odensekøbmændene benyttede i den følgende tid Kerteminde og Munkebo som havne, men i 1682 fandt man igen en sejlrende til den indre del af fjorden.

Søvejen til Odense var dårlig sammenlignet med andre provinsbyer ved åbent vand. Vejtransport af tunge varer var vanskelig og bekostelig i 1700-tallet. Stige var byens sommerhavn og Klintebjerg dens vinterhavn. Varer måtte omlades i Stige og fragtes i fladbundede pramme til Skibhusene. Større skibe stak så dybt, at de måtte ankre op i fjorden og møjsommeligt sejle varer ind til land i mindre pramme. Derefter gik turen ad den dårlige vej fra Skibhusene gennem Nørreport og ind til byen.

Den initiativrige og fremsynede stiftsamtmænd Friedrich Buchwald foreslog i slutningen 1700-tallet, at man gravede en kanal fra fjorden ind til byen, så Odense kunne få en rigtig havn.

Efter en kommission af fagfolk havde undersøgt sagen blev kanalen projekteret og arbejdet kunne gå i gang. Efter datidens målestok var det et ingeniørprojekt af enorme proportioner og kun ved hjælp af en imponerende menneskelig indsats blev projektet realiseret!

De glemte skabere af Odense havn

Med den rutinerede kaptajn Johann Th. Wegener i spidsen udførte store arbejdshold det hårde og fugtige arbejde i årene 1796-1806.

Arbejdet gik langsomt på grund af mangel på arbejdskraft. Odenseanerne og fynboerne stod ikke i kø for at grave. En stor del af arbejdet blev derfor udført af arbejdsmænd fra Holsten og Sydslesvig, lokket til Odense af avisannoncer og omtale. Det kunne ikke undgås, at der af og til

opstod spændinger mellem de mange fremmede kanalarbejdere og lokalbefolkningen i området.

Det var vanskeligt og slidsomt arbejde. 20-30 mand var beskæftiget med at slå bolværk gennem Næsbyhoved Sø inden udtørringen af søens østlige del. Andre gravede med simple muddermaskiner en sejlrende i fjorden og anlagde dæmninger og trækbane. En del af Odense Å blev uddybet, og et stykke kanal blev gravet frem til det nye havnebassin i den udtørrede del af søen. Langsomt og ikke uden problemer tog kanalen form.

Det er næsten ufatteligt, at det store arbejde kunne udføres med enkle redskaber og hjælpemidler som skovle, trillebøre og hestevogne. Flere steder var lerbunden så hård, at arbejderne måtte bruge jernstænger og hakker for at bryde undergrunden.

Den dampmaskine, som kanalkommissionen havde drømt om, kom aldrig. Arbejderne pumpede i stedet udgravningerne fri for vand med hånddrevne Archimedes-snegle, der havde været anvendt gennem flere tusinde år.

De 300-350 arbejdere, som i store arbejds hold gravede og pumpede i årevis, har ikke efterladt sig mange spor. Men de og deres store gravearbejde fortjener at blive husket. Det var deres arbejde, der gav Odense en havn.

En ny kanal

Den 7. oktober 1803 bar arbejdet frugt og jagten Neptunus kunne som det første skib sejle ind i Odenses nye havn. Men skibene blev større og større og vanddybden blev derfor efterhånden for lille til at modtage de skibe, man gerne ville se i havnen. I 1870'erne pressede Handelsstandsforeningen på for at få udvidet og uddybet havnen og kanalen. Dybden blev i 1876 øget til 3,4 meter, men det forsløg ikke.

Omkring århundredskiftet etablerede man en ny kanalføring fra fjorden til byen. Udvidelserne virkede efter hensigten og forøgede den sejlene trafik til og fra Odense. I nogen tid efter 1904 lå begge kanalføringer ved siden af hinanden, inden den gamle kanal delvis blev opfyldt.

Den nye søvej til Odense havde en betydelig større bredde end den gamle kanal. Søvejen til Odense bestod nu i 14 kilometers sejlads gennem fjorden og omkring 6,5 km i den gravede kanal det sidste stykke mod byen. Efter 1904 kunne skibe på noget over 100 meters længde vende i det udvidede svajebassin. Den første kanal gik via Odense Ås udløb og videre i randen af den nu afvandede Bågø Strand (Bågen Strand). I 1904 blev kanalen lagt om på en del af strækningen.

Både kanalen og havnen er blevet udvidet en del i både bredde og dybde i de sidste 200 år. Vanddybden gennem kanalen og i havnen er mindst 7,5 m over en bredde af mindst 30 meter.

(Kilde: [Odense Bys Museer](#))

Har du flere oplysninger, billeder eller historier? Så kontakt os venligst på info@stigeonline.dk